

LÖÖPPI

2 / 2023 • HELSINKI • JOURNALISTIT

VÄHEMMISTÖN ÄÄNI

Kustannusalalla toimiva Noora Al-Ani on työssään yleensä ainoa ruskea ihminen huoneessa.

**HELSINGIN SEUDUN
JOURNALISTIEN JÄSENLEHTI**

30. vuosikerta

Vastaava päätoimittaja

Marjaana Varmavuori
puh. 050 545 4130
marjaana.varmavuori@gmail.com

Tuottaja

Annamari Typpö
puh. 050 387 4005
annamari.typpo@gmail.com

Graafikko

Outi Kainiemi

Muu julkaisuryhmä

Satu Björn
Pekka Holmström
Katri Kangas
Valtteri Parikka
Tommy Pohjola

Kannen kuva

Johanna Erjonsalo

**Helsingin Seudun Journalistit
Puheenjohtaja**

Marjaana Varmavuori

HSJ:n toimisto

Kaisaniemenkatu 1 BA 7. krs.
00100 Helsinki

Toiminnanjohtaja

Nina Erho

Hallintopäällikkö

Jaana Virtanen

Ilmoitushankkija

Erkki Hirvonen
puh. +358 50 550 6172
eki.hirvonen@kolumbus.fi

Painopaikka

Grano

ISSN-L 1455-0032

**HSJ TIEDOTTAA TILAISUUKSISTA
SÄHKÖPOSTILLA. VARMISTA,
ETTÄ MEILLÄ ON TOIMIVA
SÄHKÖPOSTIOSITTEESI.**

PEKKA HOLMSTRÖM

Olen todistanut useita keskusteluja siitä, että ammattikorkeakoulut ovat huonompia ja niiden opiskelijat laiskempia ja vähä-älyisempiä kuin yliopistossa opiskelevat kollegansa, kirjoittaa Emma Kilpinen.

- 3 PÄÄKIRJOITUS**
- 4** Epäsymmetrinen suhde
- 11** Ruskea tyttö
- 16 KOLUMNI** ”Ai sä oot ammattikorkeakoulussa”
- 18** Urheilutoimittajista tuli vallan vahtikoiria
- 23** Toimittaja, mikä sinut pitää alalla?
- 26 HELMIJUTTU** Mitä tapahtuisi, jos oikeasti päättäisimme poistaa maailmasta köyhyyden?
- 30** Koomikko & konsultti
- 32 HUOPAAJA**

Meillä on valtaa

MEDIASTA puhutaan neljäntenä valtiomahtina, joka valvoo niin lainsäädäntö-, toimeenpano- kuin tuomiovaltaakin. Meidän toimittajien ajatellaan usein olevan vallan vahtikoiria, joiden tehtävä on paljastaa epäkohtia, laiminlyöntejä ja väärinkäytöksiä.

Samalla olemme itse merkittäviä vallankäyttäjiä. Valtamme perustuu osin tähän julkisen vallan valvontatehtävään. Vaikka median valta agendan määrittelijänä on osittain murtunut sosiaalisen median myötä, toimituksilla on yhä myös valtava vaikutus siihen, mistä ja miten yhteiskunnassa keskustellaan.

Päätämme pitkälti myös siitä, ketkä pääsevät ääneen ja tulevat kuulluiksi asiantuntijoina. Global Media Monitoring Project (GMMP) kartoittaa viiden vuoden välein naisten ja miesten osuuksia 116 maan sanomalehtien, radion, television, uutisverkkosivujen ja uutismedioiden Twitter-tilien uutistarjonnassa. Viimeisimmässä tarkastelussa vuonna 2020 naisten osuus uutisissa oli Suomessa 33 prosenttia.

Vielä selkeämmin miesten yliedustus näkyi asiantuntijaroleissa esiintyvien henkilöiden kohdalla. Heistä miehiä oli 75 prosenttia. Monessa mediatalossa on viime vuosina alettu kiinnittää huomiota haastateltavien suku-

puolijakaumaan, ja prosenttiosuuksia on saatu hilattua lähemmäs toisiaan.

Moniäänisessä mediassa jutuissa näkyvät ja kuuluvat myös muun muassa sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt, lapset, vanhukset, vammaiset ja erilaisista etnisistä, kulttuurisista ja taloudellisista taustoista tulevat ihmiset. Tässäkin suhteessa suomalaisella medialla riittää vielä työsarkaa.

Myös sillä on väliä, miten eri ihmisryhmistä kirjoitamme. Kun haastattelemme esimerkiksi maahanmuuttajataustaisia ihmisiä, ahdamme heidät helposti samoihin vakiintuneisiin lokeroihin: uhreiksi, sankareiksi tai pahiksiksi. ”Haluaisin, ettei media toistaisi aina samaa

kurjuuden tai selviytymisen narratiivia”, sanoo tähän lehteen haastateltu **Noora Al-Ani**.

Otavan yleisen kirjallisuuden digikustantamisen liiketoiminnasta vastaava Al-Ani puhuu haastattelussa erityisesti siitä, miten tärkeää on saada vähemmistöjen edustajia myös tekemään mediaa. Mitä enemmän diversiteetti journalismiin ja kustannusalan tekijöiden keskuudessa kasvaa, sitä pienempi on riski, että vähemmistöryhmät jäävät jatkossakin paitsioon. ●

”Sillä on väliä, miten eri ihmisryhmistä kirjoitamme.”

Marjaana Varmavuori

marjaana.varmavuori@gmail.com

EPÄSYMMETR SUHDE

Kirjallisuuskritiikin määrä päivälehdissä on vähentynyt murto-osaan aiemmasta, ja jäljelle jääneillä kritiikeillä on yhä enemmän merkitystä kirjailijoille: Lööppi kysyi kolmelta kirjailijalta heidän ajatuksiaan kirjallisuuskritiikistä.

TEKSTI TUUKKA TUOMASJUKKA

Kirjailija jää usein yksin saamansa kritiikin kanssa, sanoo Pontus Purokuru.

INEN

Kevättä 2023 on leimannut näkyvä keskustelu kulttuuri-kritiikistä. Aihetta ovat pitäneet esillä esimerkiksi Ylen julkaisema *Kuinka monta tähteä?* -dokumentisarja sekä kriitikko **Arttu Seppäsen** runsaasti keskustelua herättänyt arvio **Kiira Korven** esikoisruno-kokoelmasta.

Kulttuurikritiikki on lähtökohdiltaan ristiriitainen laji: sitä tehdään avustajavetoisesti ja pienin palkkioin. Samalla kritiikin merkitys esimerkiksi kirjallisuuden kentällä on suuri. Kirjailijat voivat laskea saamiensa kritiikkien määriä, tarttua sanamuotoihin ja olla itsekin suurennuslasin alla sen suhteen, kuinka he reagoivat saamiinsa kritiikkeihin. Myös media-kritiikissä kiinnitetään huomiota kulttuurikritiikin samaan palstatilaan ja sen elinvoimaisuuteen.

Romaaneja, esseitä, runoutta ja tietokirjallisuutta julkaissut kirjailija **Pontus Purokuru** ihmettelee kirjailijoiden vähäistä näkyvyyttä julkisuuden kritiikkikeskustelussa. Toisaalta kirjailijoita voi vaivata tietty varovaisuus aiheen julkiseen käsittelyyn. *Lööpin* artikkeliin haastatellut kirjailijat korostavat, etteivät kritiikin kritiikistään huolimatta halua rajoittaa kritiikin vapauksia.

Kirjailijoiden ja kriitikoiden suhdetta määrittää Purokurun mukaan epäsymmetria ja ajatus siitä, että kirjailijan ei kannata kommentoida kritiikkiä.

– Kriitikko saa sanoa mitä tahansa ja puolustautua julkisuudessa. Toiset kriitikot myös tukevat häntä, ja niin tuleekin olla. Mutta kirjailijan ei ole mahdollista vastata kritiikkiin, vaan se näyttäytyy nolona, narsistisena tai lapsellisen loukkaantuneena.

Asetelman seurauksena on Purokurun mukaan se, että kirjailija jää yksin kritiikin vastaanottamisen kanssa. Hän pohtii, jääkö kritiikoilla näkemättä heidän etulyöntiasemansa kirjailijoihin nähden.

Toisaalta kaikki kriitikot eivät allekirjoita asetelmaa, jossa kirjailijan pitäisi olla hiljaa.

– Eräs tuntemani kriitikko on sanonut minulle, että olisi aidosti hyvä, jos hänen kritiikkeihinsä

”Kirjailijan ei ole mahdollista vastata kritiikkiin, vaan se näyttäytyy nolona, narsistisena tai lapsellisen loukkaantuneena.”

tulisi julkisia vastauksia. Silloin kritiikki voisi jottaakin johonkin, jos voitaisiin käydä keskustelua eikä vain puolustella puolin ja toisin.

Epäsymmetrian kokemus kirjallisuuskritiikissä voi myös olla molemminpuolinen, Purokuru huomauttaa.

– Kriitikkokin voi kokea, että kustantamolla on valtava koneisto ja hän on ainoastaan alipalkattu freelancer, mitä hän usein onkin.

Julkinen häpäisy

Purokurun mukaan osa kirjailijoista kokee jyrkän negatiivisen kritiikin julkisena häpäisyinä. Tähän vaikuttaa hänen mukaansa erityisesti mittakaava, jonka suuren median julkaisema kritiikki voi nykyisin saada sosiaalisen median jakoihin yhdistettynä, sekä pysyvyys, jonka internetin arkistot sekä niiden helppokäyttöisyys ovat tuoneet mukanaan.

Purokuru vertaa tilannetta 30 vuoden takaiseen, jolloin kaunokirjallisesta teoksesta saattoi Suomessa tulla ”20–30 kritiikkiä eri lehdissä”. Kun kritiikkien määrä päivälehdissä on vähentynyt, yksittäisen negatiivisen kritiikin merkitys kasvaa aiempaa suuremmaksi.

– Jos ajatellaan aikaa, kun kritiikki ilmestyi vain paperilehdessä, se oli yhtenä päivänä lehdessä ja toisena bioskiksessa, Purokuru sanoo.

– Silloin ei ollut hakukonetta, jolla pääsisi käsiksi kärjistetyimpään tai klikatuimpaan kritiikkiin. Se on eri tilanne kuin nykyään, jolloin kritiikkiä julkaistaan vähän ja yksi massiivisen koneiston julkaisema kritiikki voi jäädä vuosiksi hakukoneen tulosten kärkeen.

Purokurun mukaan kriitikolla on myös epäsuoraa taloudellista valtaa niin apurahojen, kirjan myynnin kuin kirjaston lainauskorvausten osalta. Tämä on Purokurun mukaan hankalaa erityisesti kritiikin määrän vähenemiseen yhdistettynä.

– Jos tulisi kahdeksan kritiikkiä eri suunnista, se antaisi luotettavamman kuvan teoksesta. Mutta jos teoksesta ilmestyy 1–3 kritiikkiä, voi olla sattumanvaraisempaa, mitä joku kirjoittaa.

Purokurun mielestä kritiikki on huonoimmillaan silloin, kun se on kuluttajaneuvontaa. Sen sijaan hän kaipaa kritiikkiä, joka lainaa kirjallisuusesseen piirteitä ja käyttää teosta ponnahduslautana uusien ajatusten ilmaisemiseen.

Omalle kohdalleen osuneesta hyvästä kritiikistä hän nostaa esimerkiksi *Helsingin Sanomissa* julkaistun **Vesa Rantaman** luennan esseekirjastaan *Täysin automatisoitu avaruushomoluksuskommunismi*.

Rantama huomauttaa kritiikissään, että teoksessa käsitellään eniten valkoisten miesoletettujen tekijöiden kirjoja, vaikka kirjoittaja korostaa oppineensa

Kirjailijaliiton puheenjohtaja Ville Hytönen peräänkuuluttaa kritikoille parempia työskentelyolosuhteita.

nimenomaan rodullistettujen feministien teksteistä.

Purokurun mukaan arvio onnistui siksi, että se tarkasteli kirjan itselleen asettamia tavoitteita ja pohti, toteutuvatko ne.

– Se oli hyvä huomio: onko lähtökohta viety loppuun asti. Tajusin, että olisin voinut viedä tuota puolta pidemmälle.

Kritiikki kontekstoi

Kun Kirjailijaliiton puheenjohtaja **Ville Hytönen** toimi kustantajana perustamassaan Savukeidas-kustantamossa, hän suhtautui kritiikkiin markkinointina. Kirjailijana ja kirjallisuuskriitikkona hän on kokenut tekstilajin eri puolet niin sen tekijänä kuin vastaanottajana.

Hytösen mukaan kirjailijalle on emotionaalisesti tärkeää saada kritiikin kautta julkinen tulkinta teokselleen. Hän ajattelee, että kritiikki ei ainoastaan kontekstoi, vaan myös jatkaa teosta lisäämällä siihen uuden ulottuvuuden.

Tämä voi myös herättää kritiikkiä tekijän suunnalta.

– Kun kritiikki voidaan rakentaa niin monesta eri suunnasta ja keskittyä erilaisiin asioihin, kirjailija voi helposti tuntea olonsa väärinymmärretyksi, jos

arviossa painotetaan tiettyjä puolia, jotka kirjailija itse näkee vähempiarvoisina.

Hytösen mukaan Suomessa ei julkaista tarpeeksi kirjallisuuskritiikkiä. Myös hän huomauttaa kritiikkimäärien radikaalista laskusta.

– Moni kirja saa nykyään vain yhden kritiikin. Ennen aika harvalle kirjalle kävi niin, mutta nykyään on yleistä, ettei kirja saa yhtään arviota. Silloin täytyy lohduttaa kirjasta tehdyillä blogiteksteillä.

Negatiivisella kritiikillä voi olla myös konkreettisia vaikutuksia. Ville Hytönen uskoo, että *Helsingin Sanomien* hänen eräälle kirjalleen antama lyttäys vaikutti siihen, ettei kustantamo halunnut julkaista hänen seuraavaa romaaniaan.

– Arvioon asti he olivat suhtautuneet kirjaani erittäin positiivisesti, mutta sen jälkeen he halusivat unohtaa sen, hän sanoo.

Seuraava romaani julkaistiin eri kustantamolla. Hytönen pohtii myös, että murskakritiikki saattoi vaikuttaa hetkellisesti mahdollisuuksiin saada kirjallisuuspalkintoja. Kielteinen kritiikki voi hänen mukaansa olla ”hyvin vahva signaali” palkintolautakunnille ja vaikuttaa siihen, kuinka hyvin raati tutustuu teokseen.

– Niissä on koko ajan lukurujanssi käynnissä, kun

Kritiikki voi herättää monenlaisia tunteita. Taiteilijan paha mieli ei silti sulje pois kritiikin olemassaolon oikeutta, Olga Palo sanoo.

raatilaisten pitää lukea satoja kirjoja. Joitain kirjoja on silloin pakko lukea vähemmän tarkasti kuin toisia, ja pinon alle saatetaan siirtää niitä kirjoja, jotka on lytätty totaalisesti jossain.

Sen sijaan apurahojen myöntämiseen nuiva kriitikki ei Hytösen mukaan vaikuta – ei edes murskakriitikki.

– Apurahalautakunnissa on yleensä kokeneita vertaisarvioitsijoita, joilla on itselläänkin kokemusta lyttäyskriitikoista.

Hytönen toivoo kriitikoille parempia työskentelyolosuhteita. Tällä hetkellä kirjallisuuskriitikki on jäänyt päivälehtien avustajien kontolla olevaksi toisarvoiseksi tehtäväksi, hän arvioi.

– Sekä kirjailijat että kriitikot toivovat, että kriitikoille maksettaisiin paremmin ja heillä olisi aikaa perehtyä hyvin teokseen. Näin se motivoisi heitä tekemään työnsä vieläkin paremmin.

Lisää taidepuhetta

Kuinka olennaista on keskustella kritiikin herättämistä tunteista? Asian käsittelyä voi puoltaa sillä, että kirjallisuuskriitikkissä kirjailijan työtä arvostellaan julkisesti – myös negatiivisesti.

Kirjailija **Olga Palo** kertoo saaneensa taiteilijana ensimmäisiä ”dissaamiskriitikoita” juuri kirjallisuudesta työstään. Aiemmin hän on saanut kritiikkiä television ja teatterin kentillä, joilla hän on toiminut muun muassa käsikirjoittajana.

Palolta julkaistiin alkuvuodesta novellikokoelma *Aion nyt kertoa kaiken*. Kirjallisuuskriitikko **Herman Raivio** arvioi teoksen *Helsingin Sanomiin*, jossa hän luonnehti teoksen heikointa novellia ”hivittävän naiiviksi”.

– Olin siitä todella, todella paskana, totaalisen hajalla. Siihen liittyi konkreettista pelkoa siitä, etten tule enää koskaan saamaan rahaa, jotta voisin jatkaa työtäni, Palo sanoo.

Palo korostaa, että hänen paha mielensä ei sulje pois kritiikin oikeutta olla olemassa. Hän korostaa, että kritikon pitää saada tehdä työtään ja sanoa pahasti – mutta silti kriitikki voi herättää taiteilijassa monenlaisia tunteita.

Vastakarvaisia kritiikkejä olisi Palon mukaan helppompaa ottaa vastaan, jos taidekriitikkiä olisi tarjolla enemmän.

– Jos taidepuhetta olisi joka paikassa, joka iltapäivälehdessä olisi kirjallisuusosio ja *Hesarissakin* olisi enemmän syviä ja analyttisiä juttuja taiteesta, niin yksi kriitikki ei olisi niin painava, hän sanoo.

– Suomessa on tosi rikas kulttuurikeskustelu, mutta se on ruohonjuuritasolla. Iso media ja poreileva ja rikas kulttuurimaailma eivät kohtaa.

”Minulle tuli olo, että kirjaani ei luettu taiteellisten valintojen kautta vaan niin, että minä ja teos olemme sama asia.”

Toisaalta ja toisaalta

Kirjallisuuskriitillä on myös sudenkuoppansa. *Lööpin* haastattelemien kirjailijoiden mukaan hyvä kriitikki ei esimerkiksi mene henkilökohtaisuuksiin.

Helsingin Sanomien arvostelun otsikossa luki ensin, että Olga Palo käsittelee novelleissaan *minuuttaan*. Otsikon myöhemmässä versiossa lukee, että Palo käsittelee *minuutta* – eli ei itseään, vaan aihetta yleisesti. Muutosta ei ole merkitty juttuun.

Kriitikko Herman Raivio kirjoittaa myös kuinka Palon ”novellia voi lukea myös itsekehuna: katsokaa, miten moniulotteinen olen”.

– Minulle tuli olo, että kirjaani ei luettu taiteellisten valintojen kautta vaan niin, että minä ja teos olemme sama asia, Palo sanoo.

Hän huomauttaa, että kaunokirjallisessa teoksessa tehdään kerronnallisia ja taiteellisia ratkaisuja, joilla esimerkiksi luodaan hahmoja. Esimerkiksi kritikon ”hivittävän naiiviksi” luonnehtima novelli on tarkoituksella naiivistinen, Palo huomauttaa.

– Sen takia on hassua tehdä moraalaisia arvostelmia teksteistä. Haluaisin lukea ajatusta ehkä pidemmälle: mitä sitten, jos tämä kertoo ylimielisestä henkilöstä tai tämä teksti on naiivi? hän sanoo.

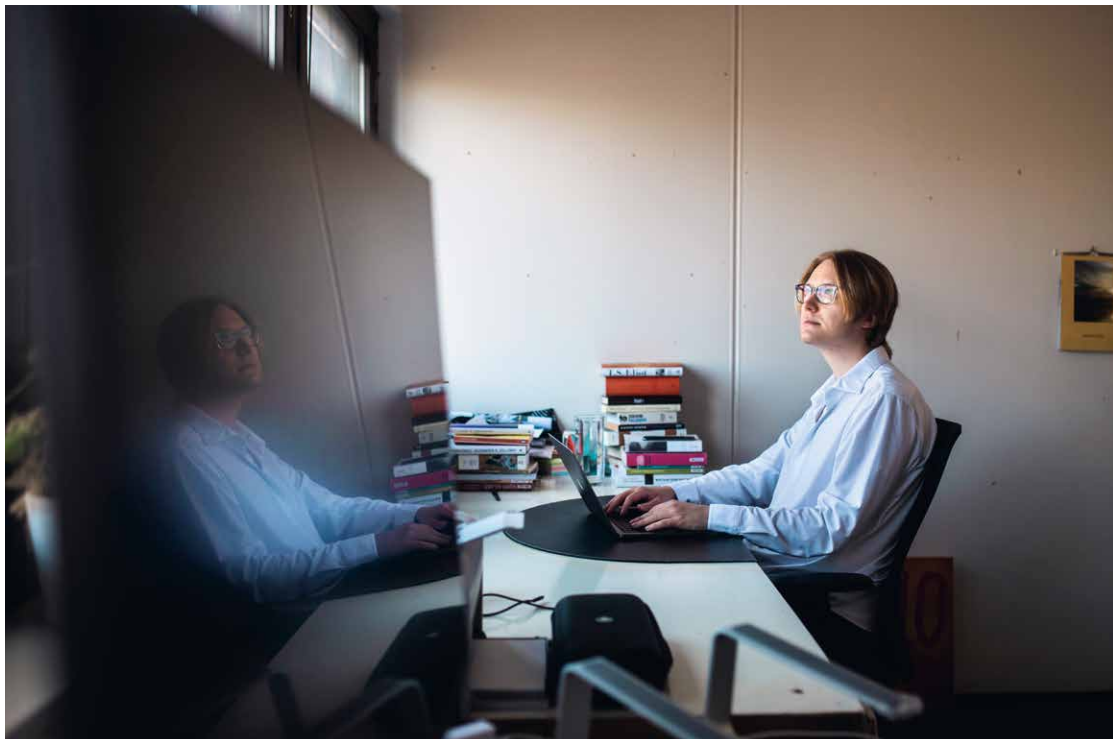
– Olisin mielusti lukenut analyysiä, jossa kriitiko esimerkiksi arvioi tekstin naiivismia tyyliä. Miksei valinta hänestä toiminut? Nyt kritiikin huomio tuntui kommentilta, että teksti – tai jopa minä – on naiivi.

Palo huomauttaa, että kritiikin puutteellisuus ei tarkoita, etteikö myös teoksessa voisi olla puutteita. Hän pohtii, että kirjallisuuskriitikot rinnastavat toisinaan nimenomaan naiskirjailijoiden ja vähemmistötaustaisten kirjailijoiden teokset ja tekijät.

– Niistä tulee sama asia, ja tekijän naiseuden tai vähemmistöposition ajatellaan olevan teoksen aihe tai teema.

Aihe ei ole mustavalkoinen. Palo pyörittelee aihetta pohtien, toisaalta ja toisaalta. Hän huomauttaa, ettei hänellä ole vastausta siihen, saisiko tekijän hahmo ruokkia kritikon luentaa teoksesta vai ei.

– Kun luin aikoinaan kirjallisuustiedettä, siellä tankattiin, ettei biografista tulkintaa saa tehdä.

Kritiikin tekeminen on vähemmän riskialtista kuin luovan teoksen kirjoittaminen, sanoo Pontus Purokuru.

Keskustelu on totta kai monimutkaistunut viime aikoina.

Taiteen rakastajat

Palo huomauttaa, että kirjallisuus ja kirjallisuuskritiikki eivät ole tekijöidensä puolesta erillään toisistaan.

– Tosi moni kirjailija on kriitikko ja kriitikko on kirjailija, hän sanoo.

– Ajattelen, että molemmissa on kyse taiteen rakastamisesta.

Kirjallisuuskritiikki ja kulttuurijournalismi laajemmin auttavat ihmisiä ymmärtämään taidetta ja löytämään sen äärelle.

Hyvstä kirjallisuuskritiikosta Palo nostaa esi-

Kirjallisuuskritiikki ja kulttuurijournalismi laajemmin auttavat ihmisiä ymmärtämään taidetta ja löytämään sen äärelle.

merkiksi *Helsingin Sanomiin* kirjoittavan **Maaria Ylikankaan**. Palo kehuu erityisesti Ylikankaan tapaa käyttää subjektiivisuutta osana arvostelua.

– Tykkään siitä, että kun hän ei pidä jostain, hän sanoo sen itsensä kautta. Silloin hän tekee näkyväksi itsensä ja taustan, jota vasten hän teoksen lukee.

Pontus Purokuru pohtii, voisiko kirjallisuuskritiikki olla parempaa, jos kriitikoilla olisi kokemusta kirjallisuuden julkaisemisesta. Hän kertoo kuulleen useammalta kriitikolta, kuinka heidän suhteensa kritiikkiin on muuttunut sen jälkeen, kun he ovat julkaisseet oman kaunokirjallisen teoksen.

– Eräs henkilö, joka kirjoitti teoksestani aikoinaan kritiikin, pahoitteli myöhemmin kärkestä kritiikkiään, kun häneltä tuli oma teos ulos. Hän kertoi, että tekisi nyt toisin, koska tietää minkälaista on odottaa kritiikkiä ja olla sen kohteena. Sillä on selvästi vaikutusta, Purokuru sanoo.

– Nyt saan kriitikot kimppuuni, mutta kritiikin tekeminen on lähtökohtaisesti vähemmän riskialtista kuin luovan teoksen kirjoittaminen. Kriitikolla on vähemmän pelissä ja alttiina. Uskon, että jos tämä epäsuhta tiedostetaan, saataisiin nyansoidumpaa ja harkitumpaa kritiikkiä. ●

RUSKEA TYTTÖ

Kustannustalossa työskentelevä Noora Al-Ani tarkastelee kulttuuria näkyvän vähemmistön näkökulmasta, onhan hän nurmijärveläistäustainen arabi.

TEKSTI TIJU POHJOLAINEN KUVAT JOHANNA ERJONSALO

ARATTU

Noora Al-Ani vastaa työssään Otavan yleisen kirjallisuuden digikustantamisen liiketoiminnasta. Hänellä on kotimaista kirjallisuutta koskeva haave:

– Toivon, ettei mene enää kauan siihen, kun saamme lukea BIPOCin kirjoittamaa chick-litiä tai vaikka dekkarisarjan.

Ei vähemmistön edustaja ole erikoistunut käsittelemään vain kärsimystä tai siitä selviämistä, hän sanoo.

– Eri vähemmistöt saavat äänensä kuuluviin mediassa, kun heille annetaan tilaa. Maassamme on kymmeniä ja kymmeniä ruskeita tekijöitä, joilta voisi tilata juttuja muistakin aiheista kuin vähemmistönäkökulmasta.

Mikä ihmeen BIPOC?

BIPOC toistuu Al-Anin puheessa usein.

– Haluaisin, ettei media toistaisi aina samaa kurjuuden tai selviytymisen narratiivia, vaan myös BIPOCitä pääsisivät kirjoittamaan samoista asioista kuin muutkin. BIPOCeilta voi aivan yhtä hyvin tilata leffa-arvosteluja tai jutun farkkumuodista.

On otettava selvää, mitä BIPOC oikein tarkoittaa. POC lienee jo tuttu. Se on lyhenne englannin kielen sanoista *person of color*. Kirjaimellinen käännös, *värillinen ihminen*, ei kuitenkaan ole toimiva. Esimerkiksi **Koko Hubara** kirjoittaa esseekokoelmassaan *Ruskeat Tytöt* (Like 2017) sanoista, jotka ”kääntyvät kielioppi-

sääntöjemme vuoksi muotoon värilliset ihmiset, joka taas kuulostaa vanhalta, rasisiselta termiltä *coloreds / colored people*.”

Viime vuosina maassamme onkin alettu puhua ruskeista ihmisistä, paljolti kiitos Koko Hubaran.

Kun POC-termin eteen lisätään kirjaimet B ja I, syntyy termi BIPOC, jonka esimerkiksi wikisanakirja kääntää muotoon ”musat, alkuperäiskansaan kuuluvat ja (muut) ei-valkoihoiset” mainiten termin olevan tiedostavaa kielenkäyttöä.

Ei siis liene ihme, että Al-Ani käyttää nopeatempoisessa puheessaan tätä kirjainlyhennettä.

Kun pyydän häntä pohtimaan, mikä vähemmistöryhmä uhkaa jäädä pahimmin paitsioon, Noora Al-Ani vastaa:

– Tietysti kaikkien pitäisi saada äänensä kuuluviin. Mutta edelleen olen sitä mieltä, että BIPOCitä tarvitsevat mediassa eniten lisää tilaa ja representaatiota.

Samalla hän esittää vastauskysymyksen:

– Oletko ikinä miettinyt, kuinka paljon maassamme on esimerkiksi kurdeja? Miten kurdit näkyvät suomalaisessa mediassa tai kirjallisuudessa? Keitä kurditekijöitä osataan nimetä?

Kuka äänikirjasi lukee?

Omaa työhistoriaansa Al-Ani kuvailee kauaskantoiseksi, mutta yksinkertaiseksi. Ylioppilaskirjotusten jälkeen Al-Ani työskenteli R-kioskillä, josta hän siirtyi Rautakirja-konsernin sisällä Suomalaiseen kirjakauppaan. Otavan

ostettua Suomalaisen kirjakaupan vuonna 2011 Al-Ani vaihtoi Otavalle tuottajaksi.

– Olen tuottanut pokkareita ja ollut tekemässä Seven-sarjan brändi uudistusta.

Nelisen vuotta sitten Al-Ani siirtyi vastaamaan kustantajan e- ja äänikirjoista. Talon ensimmäisenä digipuolen työntekijänä hän iloitsee, että tuotantotiimissä työskentelee nykyään yhdeksän henkeä.

Eri digijakelijoiden kanssa tehtävän jakelukanavayhteistyön lisäksi Al-Anin tiimi buukkaa lukijat ja studiot, neuvottelee sopimukset, tuottaa lausunto-ohjeet ja on mukana kehittämässä Otavan kustannuslinjaa yhdessä myynnin, markkinoinnin ja viestinnän kanssa.

Parhailaan Al-Ani viimeistelee äänikirjamarkkinan muutosta käsittelevää lopputyötään Haaga-Helian liiketalouden uudistamisen ja johtamisen koulutusohjelmassa.

Omassa työssään Al-Ani pyrkii esimerkiksi siihen, että vähemmistöön kuuluvan kirjailijan äänikirjan lukija kuuluisi aina kirjailijan kanssa samaan vähemmistöryhmään. Vastaavasti hän kokee tehtäväkseen muistuttaa alalla, että vähemmistöön kuuluva lukija voi lukea äänikirjaksi mitä tahansa kirjallisuutta. Aivan kuten vähemmistöön kuuluva toimittaja voi kirjoittaa jutun mistä tahansa aiheesta.

Eri vähemmistöjen maa

– Mitä kantasuomalaisuuskaan lopulta tarkoittaa? Al-Ani jää pohtimaan.

**”VÄHEMMISTÖÖN KUULUVA TOIMITTAJA
EI OLE ERIKOISTUNUT KURJUUTEEN
JA KÄRSIMYKSEEN.”**

Vähemmistötaustasta tulevalta toimittajaltakin voi tilata leffa-arvostelun tai jutun farkkumuodista, Noora Al-Ani sanoo.

– Suomi on maa, jonne on tultu ja asettauduttu verrattain myöhään. Kaikki tänne ovat jostain tulleet.

Al-Ani toteaa naurahtaen, että vähemmistöt Suomessa ovat yhtä vanha ilmiö kuin aika. Sitten hän vakavoituu ja toteaa, miten meidän tulisi hävetä sitä, kuinka vähän tunnemme Euroopan ainoan alkuperäiskansan, saamelaiten, kulttuuria ja kieltä.

– Saamelaiskulttuuria ei käydä koulussa lävitse, sitä ei vaalita eikä sille anneta yhteiskunnassa tilaa. En ole koskaan kuullut kotimaan mediassa yhtä paljon puhetta saamelaisuudesta kuin saamelaiskäräjälain käsittelyn myötä.

Muina maamme keskeisinä etnisinä vähemmistöinä Al-Ani mainitsee romanit.

Toisin kuin esimerkiksi seksuaalinen suuntautuminen, etnisyys on asia, jota ei voi piilottaa.

Arabina Noora Al-Ani itse kuuluu näkyvään vähemmistöön ja tarkastelee kulttuurisia ilmiöitä näkyvän vähemmistön näkökulmasta.

Esimerkiksi puhuessaan

Nurmijärvellä vietetyistä lapsuusvuosista Al-Ani toteaa, ettei olisi tuolloin voinut kuvitellakaan lukevansa suomalaisesta lehdestä BIPOCin kirjoittamaa kolumnia.

– Nykyään on itsestäänselvempää, että lehdessä tulee vastaan **Maryan Abdulkarimin** kolumni.

Representaatiot vinossa

Kun mietimme, miten vähemmistöjen näkyminen mediassa ja kirjallisuudessa on muuttunut,

37-vuotias Al-Ani palaa jälleen lapsuuteensa Nurmijärvellä:

– Onhan se todella surullista, että lähin minua muistuttava representaatio oli Disneyn *Aladdin*, hän sanoo.

– Elokuvana se on ongelmallisen toistaessaan vinoutuneita representaatioita. Elokuva näyttää toiset hahmot valkopestyinä, toiset taas stereotyyppisesti ilkeinä arabien näköisinä hahmoina.

Suomalaisessa mediassa arabeja ei juuri näy, ei etenkin naisia. Tämä on Al-Anin sanoin kokemuksena äärimmäisen toiseuttava.

– Identiteetin rakentumisen kannalta vahvistuu tunne siitä,

että minä ja me emme kuulu tänne, emme saa näkyä, meidät halutaan piilottaa.

Tutkimukset ovat osoittaneet, miten tärkeää on nähdä itsensä kaltaisia ihmisiä osallistumassa eri tavoin yhteiskuntaan. Siksi Noora Al-Anista on ihanaa nähdä nykymainoksissa jo jonkin verran mustia ja ruskeita ihmisiä. Toisaalta hän ei edelleenkään ole löytänyt kulttuurituotteista esimerkiksi arabinaisen representaatiota, jota on etsinyt koko ikänsä.

Ja vaikka kulttuuri on tulviltaan tarinoita, omaa tarinaa on vaikea käsitellä, jos kertomiseen ei ole sanoja.

Paljon muuttui Suomessa vuoden 2017 tienoilla. Tuolloin Koko Hubara julkaisi esseekokoelman *Ruskeat Tytöt*. Se rakentui Hubaran samannimisen blogin perustalle.

– Hubarasta on sittemmin tullut ystäväni. Hänen esikoisteoksensa kautta sain vihdoin suomenkielisen sanan ja määritelmän itselleni. Olen Ruskea Tyttö.

Master class

Ruskeat Tytöt ei ole vain identiteetin määritelmä, esseekokoelma tai blogi. Se on kasvanut yhdistykseksi, akatemiaksi ja ensimmäiseksi suomenkieliseksi kulttuurimediaksi Ruskeilta Tytöiltä Ruskeille Tytöille. Al-Ani on toiminut vuoden verran Ruskeat Tytöt ry:n puheenjohtajana.

Yhdistyksen missio on vahvistaa taiteen, kulttuurin, median ja koulutustoiminnan avulla Suomessa rodullistettuihin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden yhteiskunnallista osallisuutta sekä edistää taiteen ja kulttuurin keinoin kulttuurien välistä vuoropuhelua ja yhteenkuuluvuutta.

Ruskea voi olla kuka tahansa Suomessa tai Pohjoismaissa

**”OMA TARINA ON VAIKEA KERTOAA,
JOS KIELESSÄ EI OLE SILLE SANOJA.”**

rodullistetuksi tuleva henkilö. Tyttö-termi viittaa tässä yhteydessä sukupuolen moninaisuuteen.

Edelleen ruskeat ihmiset ovat aliedustettuina kirjallisuudessa ja mediassa.

– Pikkuhiljaa mediassa alkaa näkyä moniäänisyyttä hieman aiempaa enemmän.

Konkreettisenä esimerkkinä Al-Ani nostaa esiin Ruskeat Tytöt ry:n ja Otavan perustaman yhteisen kirjoittamisen master class -ohjelman. Sen tavoitteena on löytää vähemmistöistä tulevaisuuden tekijöitä. Vuoden mittainen kirjoittajakoulu käynnistyi juuri kolmatta kertaa.

Jo nyt Al-Ani, joka tarkastelee kirjoittajakoulua sekä kustantamon että yhdistyksen näkökulmasta, iloitsee syntyneestä sadosta.

– **Fiona ’Elönen** *Tulit luokseni kutsumatta* (Otava 2022) on käsitämättömän hyvä romaani, jossa ei mässäillä kärsimyksellä ja kurjuudella, hän sanoo.

– Odotan kovasti **Lois Armasin** esikoisromaanin *Flora*, jonka WSOY julkaisee tänä keväänä. Kaiken kaikkiaan odotan master classien tuotoksina kirjallisia helmiä. Olen jo nyt saanut tutustua äärimmäisen kovatasoisiin käsikirjoituksiin.

Yksi tapa muuttaa ruskeiden ihmisten aliedustusta kirjallisuudessa ja mediassa on myös Noora Al-Anin tapa suostua podcast-vierailuihin ja haastatteluihin.

– Olen yleisen kirjallisuuden kustannusalalla yleensä ainoa ruskea ihminen huoneessa.

Ammatillista esikuvaa hänellä ei koskaan ole ollut.

– Ajattelen, että jos näyn alalla ja sitä kautta yksikin nuori, ammatinvalintaansa pohtiva ruskea ihminen hakeutuu kirja-alalle, olen jo voittanut paljon. ●

Maahanmuuttajat lokeroidaan usein mediassa

YHÄ EDELLEEN sekä suomalaisessa että osin myös kansainvälisessä mediassa vähemmistöistä puhutaan asemoiden ihmiset vakiintuneisiin lokeroihin.

Tyypillisin lokero, jonka sisään maahanmuuttajat mediassa sijoitetaan, on hyödyllisyyden eli taloudellisen kannattavuuden kehystämä. Sen sisällä pohditaan joko suoraan tai rivien välistä, onko henkilö tai hänen edustamansa ryhmä hyödyllinen vai hyvinvointivaltion potentiaalinen hyväksikäyttäjä.

– Erityisesti maahanmuuttajataustaisia naisia ja lapsia media taas tarkastelee herkästi uhripositiosta, sanoo viestinnän tutkija ja yliopistonlehtori **Camilla Haavisto** Svenska social- och kommunalhögskolanista.

Sitä vastoin poissaolollaan loistaa kerronta maahanmuuttajanaisista, jotka pyörittävät perhekuvioita kodin seinien sisällä.

Haavisto on kiinnittänyt myös huomiota siihen, että vaikka media puhuu usein pienillä palkkioilla töitä tekevästä ”Wolt-kuskeista”, ei ruokalahettien haastatteluja juurikaan löydy.

– Positio, jolle vähemmistön edustaja myös herkästi asetetaan, on eräänlainen supersuomalaisen jalusta. Jutussa saatetaan korostaa kliseisesti, kuinka hienosti joku on integroitunut Suomeen, hän sanoo.

– Kysytään, mitä pidät Suomesta. Haastateltavaa saatetaan kehua banaaliuteen asti, tyyliin ”hän pitää myös saunasta!” Se, mikä on suomalaiselle perusasia, muuttuu toiseksi maahanmuuttajan kohdalla.

Koulujen lukuvuoden päätös on hyvä ajankohta silmällä, miten media puhuu valmistuvista nuorista.

– Melkein joka vuosi uutisoinnissa nousee esiin maahanmuuttajataustainen tuore ylioppilas, josta kerrotaan ihailevaan sävyyn. Jos kuka tahansa muu on suorittanut koulunsa hyvin ja tehnyt esimerkiksi töitä koulun ja harrastusten ohella, sitä ei korosteta samanlaisena sankaritarinana kuin maahanmuuttajataustaisesta kerrottaessa.

Camilla Haaviston mukaan enää uutiskynnystä ei ylitä Kaisaniemessä järjestettävä basaari, jossa tarjolla on eksoottisia herkuja. Toisin oli vielä vuosituuhannen vaihteessa. 1990-luvun lopun ja 2000-luvun alun tutkimusaineistoista löytyy nykyistä enemmän eksoottisempaa kirjoittelua.

Haavisto pohtii, ymmärtääkö suomalainen media edelleenkin riittävästi globaalia liikehdintää puhuessaan vähemmistöistä tai maahanmuuttajista.

– Maahanmuuttajien joukossa on yhtä lailla turvapaikanhakijoita kuin korkeasti koulutettuja, niin sanottuja Nokia-insinöörejä.

Vähemmistöryhmän edustaja valitaan kuitenkin usein haastattelussa edustamaan kokonaista ryhmää. Haaviston mukaan esimerkiksi Ruotsin ja Ranskan medioissa tunnustetaan suomalaista paremmin ryhmien sisäinen moninaisuus. ●

Lööpin kolumnisarjassa on vuorossa Haaga-Heliassa journalismia opiskeleva Emma Kilpinen. Hän on myös Haaga-Helian toimittajaopiskelijoiden ainejärjestön Skuupin aktiivi ja HSJ:n opiskelijaedustaja Journalistiliiton valtuustossa.

”AI SÄ OOT AMMATTIKORKEAKOULUSSA”

”AI SÄ OPISKELET journalistiikkaa? Haaga-Heliassa? En tiennytkään, että sitä voi opiskella ammattikorkeakoulussa.”

Tämänkaltaisia keskusteluja käyn usein, kun kerron opiskelevani journalismia Haaga-Helian ammattikorkeakoulussa. Ammattikorkeakoulussa opiskellaan siis journalismia, yliopistossa journalistiikkaa. Ammattikorkeakoulut eroavat toisistaan, kuten yliopistotkin. Jokaisella on omat erityispiirteensä ja vahvuutensa.

En itse alun perin halunnut ammattikorkeakouluun. Lukioikäisenä tähtäsin parhaimpaan kouluun, joka journalismia opettaa. Ajattelin, että ammattikorkeakoulu on vain niille, jotka eivät ole kiinnostuneita kyseenalaiseen, joka journalismia opettaa. Ajattelin, että ammattikorkeakoulu on vain niille, jotka eivät ole kiinnostuneita kyseenalaiseen, joka journalismia opettaa. Ajattelin, että ammattikorkeakoulu on vain niille, jotka eivät ole kiinnostuneita kyseenalaiseen, joka journalismia opettaa.

Miksi ajattelin näin? Koen, että se johtui ennakkoluuloista. Olen nähnyt ja todistanut useita keskusteluja siitä, että ammattikorkeakoulut ovat huonompia ja niiden opiskelijat laiskempia ja vähä-älyisempiä. Ystävänäni ei halua edes seurustella ammattikorkeakoulussa opiskelevan kanssa, sillä hän pitää heitä yliopisto-opiskelijoita ”tyhmempinä”.

En voisi olla onnellisempi, että päätin kuitenkin hakea Haaga-Heliaan ja huomasin virheeni. Koulu oli lopulta kuin tehty minulle. Siellä opiskellaan käytännön lisäksi paljon teoriaa. Vastuullinen ja laadukas journalismi on lähtökohtana kaikelle työlle, mitä teemme. Koulussamme tarjotaan monenlaisia kursseja, kuten tutkivaa journalismia, inklusiivista journalismia ja kansainvälistä journalismia. Saan tehdä opinnäytetyön, jossa pääsen tutkimaan ja kehittämään alaa akateemisin menetelmin. Koen, että koulu kasvattaa minusta vahvan ja intohimoisen alan ammattilaisen.

Silti törmäämme työpaikkailmoituksiin, joissa etsitään nimenomaan journalistiikan yliopisto-opiskelijoita. Kuulemme sekä työrintamalla että muiden opiskelijoiden suusta, miten hyvä on, että alalla on myös ihmisiä, jotka tekevät journalismia ”käytännönläheisesti”.

Asenteet tulevat ilmi usein tekohymyn takaa ja näennäisen ystävällisesti. Journalistiikan opiskelijoiden keskuudessa on kuulemma jopa ”vitsailtu” ammattikorkeakouluopiskelijoista pilkkaavaan sävyyn. Se ei kuitenkaan heidän mukaansa kerro mitään heidän asenteistaan.

Journalistiin kuuluu ennakkoluulottomuus, kyky nähdä stereotyyppien taakse ja erilaisten ihmisten tasa-arvoinen kohtelu. Journalismi on vankkaa yhteistyötä. Pyrkimys arvostella ja mitätöidä toisten osaamista ei mielestäni edistä mitään. Tämä koskee jokaista journalistia taustasta riippumatta. Ammattikorkeakoulun opiskelijoina meidän pitää myös pohtia ennakkoluulojamme muita alan opiskelijoita kohtaan.

Koulujen välinen yhteistyö on vähäistä. On harmillista, ettemme esimerkiksi kykene ottamaan kursseja toistemme kouluista. Osaisimme varmasti nähdä selkeämmin toistemme vahvuudet, jos eri journalismia opettavat koulut olisivat tuttuja. Voisimme hyödyntää ja opettaa toisiamme eri asioissa. Se lievittäisi ennakkoluuloja ja tunnetta siitä, että kilpailemme toisiamme vastaan.

Tämänkaltaisen vahvempi yhteistyö pitäisi rakentaa painottaen sitä, että olemme kaikki toimittajina samanarvoisia. Mukaan tarvitaan myös opisto-opiskelijat, joista moni työllistyy alalle. Tasa-arvoinen alan yhteisö ja kaikkien ottaminen innolla mukaan on mielestäni tärkeä osa tulevaisuuden journalismia, jossa kohtaamme haasteita yhdessä. ●

**”KOULU
KASVATTA
MINUSTA VAHVAN
JA INTOHIMOISEN
AMMATTILAISEN.”**

Urheilutoimittajista tuli vallan vahtikoiria

Urheilujournalismi on murroksessa. Perinteiset tulosvetoiset jutut väistyvät aikakauslehtimäisten henkilökuvien, viihdemäisten vaateutisten ja yhteiskunnallisemman sisällön alta.

TEKSTI JUKKA VUORIO KUVITUS OUTI KAINIEMI

Ita-Sanomien urheilutoimittuksen esihenkilö **Vesa Rantanen** on kirjoittanut urheilusta vuodesta 1994 alkaen ja työskennellyt kolmeen eri otteeseen Pohjois-Amerikassa NHL-kirjeenvaihtajana. Hän kertoo tulleen alalle journalistisesti erittäin kunnianhimoisena ja ensi alkuun kokeneensa pettymystäkin urheilutoimittajapiireihin.

Kun Rantanen kiersi toimittajana ensimmäisiä jääkiekon MM-kisojaan, hän ihmetteli vanhempaa toimittajasukupolvea, joka teki myötäsukaista kaverijournalismia.

– Minulle oli tärkeää olla erityisen kriittinen, joten kehityin alkuvuosina vähän turhankin vittumaiseksi. En julkaisisi enää ihan kaikkia niitä juttuja, joita

silloin tein, mutta jotenkin halusin vanhemmille kollegoille näyttää, että tätä voi tehdä toisella otteella, Rantanen sanoo.

Vielä 1990-luvulla Rantanen koki, ettei moni urheilutoimittaja tavoitellut objektiivista journalismia, vaan kirjoitti urheilun asiaa ajaen tai jopa fanitti kirjoitustensa kohteita.

– Ymmärrän, että jokainen on aikansa lapsi ja kulttuuri muovaa yksilöä, mutta ei edeltäville urheilutoimittajien sukupolville voi journalistisesta näkökulmasta antaa puhtaita papereita. Ja puhun nyt isosta kuvasta, totta kai mukaan mahtui poikkeuksiaikin.

Miljoonayleisö ovensuussa

Rantasen mukaan journalismin lajeista juuri urheilujournalismi

on tällä hetkellä kaikkein palkitsevinta ja kiinnostavinta, sillä miinkään muu journalismin ala ei ole yhtä suuren murroksen keskellä.

Murros tarkoittaa monia asioita yhtä aikaa. Rantanen puhuu mielellään ennen kaikkea urheilujuttujen yleisömassan kasvattamisesta.

– Urheilujuttuja on loppujen lopuksi tehty aika pienelle väestönosalle. Mutta analytiikastamme ja lukijatutkimuksista tiedän, että urheilujournalismilla on ainoana journalismin alueena potentiaalinen miljoonayleisö ovensuussa. Se tulee urheilujournalismin ääreen, kun on arvokisoja tai Leijonat pelaa kullasta, mutta ei niinkään arjessa.

Juuri nyt yksi urheilujournalismin tärkeimmistä tehtävistä on

muuttaa urheilusisällöt merkityksellisiksi myös niille, jotka eivät ole urheilun suurkuluttajia. Hyvä urheilujournalisti seuraa urheilusakin rahaa ja siirtää fokustaan urheilijoista yhä enemmän pomoihin ja yhteiskunnallisiin ilmiöihin.

Rantasen ajattelussa urheilujournalismi tekee itselleen järkyttävän karhunpalveluksen, jos se ajattelee, että olennaisempaa on lukijoiden pito kuin lukijamäärän kasvattaminen.

– Massamedian tehtävä on saavuttaa mahdollisimman suuri joukko lukijoita. Se ei onnistu kirjoittamalla juttuja, joissa hinkataan Leijonien pelitapaa. Siitä on kiinnostunut vain pieni osa, ja heitäkin pitää palvella, mutta kasvu täytyy hankkia sellaisilla jutuilla, joilla on yhteiskunnallista merkitystä.

Aatteita ja Patrik Laineen vaatteita

Oikeastaan Rantanen on sitä mieltä, että urheilujournalismia tulisi kehittää yhteiskunnallisempaan suuntaan entistä selkeämmin ihan jo urheilutoimitusten itsensäkin kannalta.

– Joka talossa yt-neuvotte-lut osuvat aina ensimmäisenä urheilutoimitukseen, koska lukijatutkimus kertoo, että vain kolmasosa ylipäättään lukee urheilujuttuja. Urheilutoimituksissa on tajuttava, että se prosentti pitää saada ainakin kahdeksaankymmeneen. Ja se ei tule sillä, että tehdään vanhalla tavalla, vaan entistä yhteiskunnallisempaa journalismia tekemällä.

Mutta jos yhteiskunnallinen puoli on olennainen osa nykyistä urheilujournalismia, miksi urheilutoimituksissa tehtaillaan juttuja myös jääkiekkoilija **Patrik Laineen** vaatteista?

– Ilta-päivälehdet ovat myös viihtymistä varten. Meidän pitää julkaista tietty määrä juttuja,

jotka ovat luettavissa kymmenessä sekunnissa matkalla bussipysäkillä. Ihminen tulee sivuillemme keskimäärin kuusitoista kertaa päivässä, joten siellä pitää olla koko ajan tuoretta kamaa.

Analytiikka siis kertoo, että Laineen vaatteista kirjoittaminen on hyödyllistä ja vaivatonta. Rantanen sanoo, että *Ilta-Sanomat* lakkaa kirjoittamasta juttuja Laineen vaatteista silloin, kun ihmiset lakkaavat lukemasta niitä.

Printti tuo enemmän rahaa

Ilkka-Pohjalaisen urheilutoimituksen tiiminvetäjän **Minna Kallasvuon** mukaan urheilujournalismi ylipäättään voi Suomessa suhteellisen hyvin ja on monipuolista. Hän muistuttaa, että tavallisten verkkojuttujen lisäksi urheilutoimituksissa tehdään nykyään paljon myös esimerkiksi videoita ja podcasteja.

Kallasvuo näkee urheilujournalismin olleen muutoksessa ainakin viimeisimmät kaksikymmentä vuotta, jos ei aina. Sisältöjen ja juttuformaattien muutoksesta on puhuttu niin kauan kuin hän muistaa.

– Nyt keskustellaan lisäksi paljon siitä, mikä maakuntalehden journalismissa tulisi olla liikkuvan kuvan ja audion osuus. Tuntuu, että journalismissa on koko ajan meneillään myrsky. Välillä tulee tasanteita, jolloin mennään eteenpäin. Edelläkävijämediat näyttävät silloin tietä ja muut seuraavat perässä.

Siinä missä Vesa Rantanen katsoo, että kaiken oleellisen näkee verkon analytiikasta, Kallasvuon mielestä kaikkea printtijuttujen kiinnostavuudesta ei saada selville verkon lukuja tuijottamalla. Kallasvuon ajattelussa printillä ja verkolla on osin samoja lukijoita, mutta runsaasti myös erillisiä lukijoita.

Kallasvuo muistuttaa, että printti on edelleen olemassa ja se tuo rahaa lehtitaloihin selvästi verkkoa enemmän.

– Ainakin maakunnallisilla medioilla verkon tuomat rahat ovat suhteellisen pieniä, vaikka toki kasvavatkin koko ajan. Printin lukijat eivät ole vielä katoamassa, vaikka siitä on jo vuosia puhuttu.

Ottelujutut eivät ehdi lehteen

Ilkka-Pohjalaisen urheilutoimitukselta kysytään usein, miksi jostain ottelusta ei ole juttua. Kallasvuo kertoo, että monet ottelujutut on jouduttu jättämään pois pakon edessä. Syynä ovat entisestään varhennetut painoaikataulut. Esimerkiksi lehden arkisin julkaisemat jutut Vaasan Sportin otteluista ilmestyvät yksinomaan verkossa.

Eräs *Ilkka-Pohjalaisen* pelijuttujen kohtaamista haasteista liittyy maksullisuuteen. Siinä missä heidän juttunsa ovat maksumuurin takana, on Kallasvuon laskelmien mukaan samasta pelistä tehtyjä pelijuttuja maksutta tarjolla parikymmentä.

Verkkoon tehdään pelijuttuja jääkiekossa Sportin ja jalkapallossa

Massamedian tehtävä on saavuttaa mahdollisimman suuri joukko lukijoita. Se ei onnistu kirjoittamalla juttuja, joissa hinkataan Leijonien pelitapaa.

Seinäjoen Jalkapallokerhon ja Vaasan Palloseuran peleistä. Myös pohjalaisjoukkueiden edesottamuksista Korisliigassa kirjoitettiin paljon.

Superpesis on *Ilkka-Pohjalaiselle* aivan ykkösprioriteetin laji, pelaahan sarjassa peräti seitsemän joukkuetta Pohjanmaalta. Pesistä seurataan vuonna 2023 laajasti kaikilla juttutyypeillä ottelujutuista henkilöhaastatteluihin ja reportaaseista kolumneihin.

– *Ilkka-Pohjalaisen* suunnitelmassa uutisrobotti tekee tulosisältöä sekä jalkapallo-, pesäpallo- että salibandyotteluista, mutta vielä ei ole valmista. Jääkiekkosisältöä robotti sen sijaan tuotti lähes koko kauden 2022–2023.

Eniten luetaan omia uutisia

Luetuimmiksi urheiluisällöiksi *Ilkka-Pohjalaisessa* nousevat Kallasvuon mukaan lehden omat uutiset.

– Joskushan se voi olla pelijuttukin, jos siellä on tapahtunut jotain uutta ja outoa. Sen lisäksi henkilöjutut ovat luettuja ja kolumnit ja muut näkökulmalliset tekstit yllättävän suosittuja, hän sanoo.

Urheilu on viime vuosina nähty yhä enemmän osana yhteiskunnallista keskustelua. Esimerkiksi me too -ilmiö kosketti myös urheilupiirejä, Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainassa aiheutti Venäjän sulkemisen lähes kaikista urheilukisoista ja Qatarissa pelattuja jalkapallon MM-kisoja jokseenkin jokainen media alusti jutuilla stadioneita rakentaneiden siirtotyöläisten surkeista oloista.

– Urheilu on osa yhteiskuntaa, ja on aivan luonnollista, että urheilusivuilla käsitellään yhteiskunnallisia ilmiöitä. Meilläkin yhteiskunnallisten teemojen käsittely on lisääntynyt. Ei mitenkään räjähdysmäisesti, mutta havaittavasti kuitenkin, Kallasvuo sanoo. ●

Vain dinosaurus kaipaa matsijuttuja

OLEN KIRJOITANUT paljon urheilujuttuja muun muassa *Helsingin Sanomiin* ja *Seuraan*, mutta paljon pidempään olen ennen kaikkea ollut urheilujuttujen lukija.

Niin kauan kuin muistan, minulle mielenkiintoisinta printin antia ovat olleet jääkiekko- ja jalkapallo-otteluiden ottelujutut. Luin niitä jo lapsena *Salon Seudun Sanomista*, ja vielä pitkälle 2010-lukua itselleni suurin yksittäinen syy ostaa ilta-päivälehtien irtonumeroita oli juoda kuppi kahvia ja lukea sen ohessa urheilusivujen ottelujutut.

Joitakin vuosia sitten ilta-päivälehdet kuitenkin lakkasivat tekemästä ottelujuttuja.

Kysyin *Ilta-Sanomien* urheilun esimieheltä **Vesa Rantaselta**, olenko printin ottelujuttuja haikaillessani joku kapean vähemmistön dinosaurus.

– Olet. Matsijutut olivat varmasti hyvä palvelu vielä silloin, kun 90 prosenttia lukijoista ei ollut verkossa. Mutta kun siirsimme ne verkkoon, havaitsimme, ettei niitä lue kukaan.

Eikö niillä siis ole *Ilta-Sanomille* merkitystä?

– Yksittäisen kansallisen palloilusarjan ottelun merkitys koko Suomen kattavalle massamedialle on aivan häviävän pieni. Yhden ottelujutun tekemiseen täytyy investoida ainakin viisi tuntia työaikaa. Se maksaisi satatonna vuodessa, jos joka ottelukierrokselta ostettaisiin joka paikkakunnalta avustajan ottelujuttu. Siinä ei vain ole mitään järkeä.

Mutta kyllä maakuntalehteä tilatessakin minulle suurin tekijä on se, onko ottelujuttuja.

– Varmasti maakuntalehden printin lukija haluaa, että aamun lehdessä on kaikki oman kaupungin joukkueiden peleistä, mutta meille ne pelit ovat täysin yhdentekeviä. Poikkeuksen tekevät sarjojen finaalipelit sekä maajoukkueen pelit, Rantanen sanoo.

Eikö teillä *Ilta-Sanomissa* sitten tunnusteta sitä, että verkolla ja printillä on eri lukijat?

– Ei. Ei meillä ole. Miksi olisi, sehän on sama Suomen kansa. Maakuntalehdillä tilaajat lukevat printtiä ja he, jotka eivät tilaa, lukevat verkosta sen, minkä ilmaiseksi saavat. Mutta *Ilta-Sanomien* verkko tavoittaa käytännössä koko Suomen. Kun on tämän kokoinen media, lukijat ovat samoja, käyttöliittymä on vain eri.

Eli jos *Ilta-Sanomien* urheilujuttua ei lueta verkosta, niin ei sitä lueta printistäkään?

– Juuri niin. On tosin olemassa esimerkiksi viikonvaihteen kansijuttuja, jotka toimivat printissä paremmin, ja sen näkee myyntiluvuista. Mutta isossa kuvassa lukijat ovat verkossa ja printissä samat. Mistä sinä muuten luet matsijutut nykyään?

En nykyään juuri mistään, vaan seuraan ottelukierrosten aikana kommentointia Twitteristä.

– Eli jos tietäisit, että meillä on aukeama matsijuttuja, et kuitenkaan ostaisi lehteä?

Jos tietäisin, että siellä on aukeama matsijuttuja, niin kyllä aika usein ostaisin irtonumeroita.

– Okei. No emme me silti sinun takiasi ala laittaa niitä sinne uudestaan. ●

TOIMITTAJA, MIKÄ SINUT PITÄÄ ALALLA?

Lööppi kysyi kahdeksalta toimittajalta, mikä heitä työssään motivoi. Vastauksista piirtyy kuva, joka vahvistaa ikäikaista oletusta.

TEKSTI VALTTERI PARIKKA

Kysymys on näennäisesti yksinkertainen, mutta oikeasti varsin vaikea. Vaikka töissä tulee käytyä melkein joka päivä, harvemmin tulee pysähdyttyä kunnolla sen äärelle, mikä omassa työssä pohjimmiltaan motivoi. Onko journalismissa lopulta kyse tiedonvälityksestä, maailmanparantamisesta, klikkien metsästämisestä, asuntolainan maksamisesta vai jostain ihan muusta?

Toimittajan työtä on perinteisesti nimitetty kutsumusammattiksi. Se tarkoittaa sitä, että työtä tehdään ikään kuin kutsumuksesta eikä pelkästään

esimerkiksi rahan vuoksi. Kutsumusammatti on ilmauksena kulunut, mutta soittokierros sattumanvaraisesti valituille HSJ:n jäsenille paljastaa, että kliseessä on ainakin jotain perää.

Kaikki kahdeksan haastateltavaa puhuivat journalismin yhteiskunnallisesta merkityksestä ja siitä, että oma työ tuntuu tärkeältä. Myös toimittajan työn monipuolisuutta, yhteisöllisyyttä ja opettavuutta hehkutettiin. Mutta vaikka kaikkien vastausten pohjavire oli sama, lopulta jokainen haastateltava kuvasi oman syvämotivaationsa lähteen melko erilaisin sanankäantein.

NIKO KARVANEN, 27

DIGIJULKAISUVASTAAVA, ILTA-SANOMAT

”Työssäni yksikään päivä ei ole samanlainen. Joka päivä saa kertoa uudet tarinat. Iltapäivälehdessä saattaa olla saman päivän aikana teossa uutinen Suomen Nato-jäsenyydestä ja sitten miehestä, joka söi pullonpalautuskuitin. Aina kun luulee nähneensä kaiken, jostain kömpii sarjapaikkaaja tai sulatejuusto-terroristi. Ja kun tällaista työtä saa tehdä kannustavassa työporukassa, joka tukee, vitsailee ja antaa palautetta, pysyy motivoituneena. Ei näin kuluttavaa arkea muuten jaksaisi.”

HEIDI HUOTILAINEN, 30

TOIMITTAJA, KAUPPALEHTI

”Isossa kuvassa motivoidun siitä, että työlläni on yhteiskunnallinen merkitys. Ajattelen, että on tärkeää, että lukija voi jotenkin hyötyä kirjoittamastani jutusta. Maailma kaipaa luotettavaa, perusteltua ja laadukasta tietoa. Olen huolissani siitä, osaavatko ihmiset tulevaisuudessa enää erottaa luotettavaa tietoa disinformaatiosta. Henkilökohtaisesti minua motivoi myös se, että voin kehittyä toimittajana. Tykkään siitä, kun oma tietämys lisääntyy ja pystyn tekemään parempia juttuja.”

OLLI-PEKKA PAAJANEN, 33
UUTISTUOTTAJA, HELSINGIN SANOMAT

”Motivoidun aika perinteisistä journalismin juhlapuhehyveistä, joita ei liene tarpeen erikseen luetella. Tuottajana motivoi erityisesti se, kun onnistumme tuomaan lukijoille heitä kiinnostavaa, tärkeää ja merkityksellistä sisältöä, joka ei ilman omaa kaivuutyötä nousisi pintaan. Ehkä liian vähän puhutaan siitä, että parasta motivoivaa palautetta lukijoilta on se, kun juttuja luetaan paljon. Siitä tietää, että olemme tehneet lukijalle relevanttia sisältöä. Osaavat ja innostavat kollegat ovat myös hyvä motivaattori.”

FILIP SAXÉN, 49
FEATURETOIMITTAJA, HUFVUDSTADSBLADET

”Minua motivoi se, että saan työssäni kuulla tarinoita. Vaikka olen tehnyt toimittajan työtä jo pitkään, jokainen työpäivä on erilainen. Mieleen on jäänyt esimerkiksi jääkiekkoilija **Tommi Kovanen** haastattelu. Hän puhui minulle aivovammastaan. Tällaiset asiat ovat urheilun machomaailmassa jonkinlainen tabu, joiden kertominen tuntuu tärkeältä. Minua kiehtoo myös kirjoittaminen itsessään. Yksi sana saattaa muuttaa koko tekstin fiiliksen. Saman tarinan voi kirjoittaa miljoonalla tavalla.”

”Itsekkäästi ajatellen minua motivoi myös saada ihmiset kuuntelemaan minua”

MINNA JUTI, 62
TOIMITTAJA, ANNA

”Voisin sanoa vaikka mitä ylevää toimittajan työn merkityksellisyydestä, mutta ajattelen, että olen myös viihdetyöntekijä. Se on arvokas homma. Minua motivoi tarjota lukijoille mahdollisuus rentoutua hyvän jutun äärellä. Motivoidun myös siitä, että olen oikeudenmukainen henkilöjutun haastateltavaa kohtaan. Olen vastuussa sekä lukijalle että haastateltavalle. Itsekkäästi ajatellen minua motivoi myös saada ihmiset kuuntelemaan minua – vaikka kerronkin jonkun muun tarinan.”

ROOSA WELLING, 24
TOIMITTAJA, HELSINGIN SANOMAT

”Olen tullut *Hesariin* 20-vuotiaana nuorena naisena, mutta en ole koskaan kohdannut mitään vähätelystä sen vuoksi. Olen alusta asti soitellut ministereille siinä missä muutkin. Sellainen ilmapiiri on todella motivoiva. Toki vakityön saaminen vaikuttaa nyt aika hankalalta, mikä on kieltämättä saanut minut miettimään jopa alanvaihtoa viestintään. Journalismi tuntuu kuitenkin edelleen merkitykselliseltä työltä, jonka pariin on kiva herätä joka aamu. Tässä ei tarvitse kumarrella ketään ja saa tuoda julki tärkeitä asioita.”

SAMULI RISSANEN, 49
TOIMITTAJA, KD-LEHTI

”Olen seurannut politiikkaa parikymmentä vuotta, ja siitä on tullut koko ajan vain mielenkiintoisempaa. Kun oma tietämys lisääntyy, seuraaminen imaisee yhä vahvemmin mukaansa. Kun aloitin, minua motivoi erityisesti oman joukkueeni äänen kannattaminen. Sittemmin olen saanut suhteellisuudentajua: jokaisella puolueella on jotain hyvää annettavaa. Joskus tuntuu epämotivoivalta, kun poliitikot haluavat puhua kapulakielellä ja epäsuorasti jostain, mikä ei kiinnosta lukijoita. Silloin minun tehtäväni on koettaa saada lukijat kiinnostumaan.”

VENLA PYSTYNYN, 40
TOIMITTAJA, KODIN KUVALEHTI

”Minua motivoi kohdata ihmisiä ja kertoa heistä kiinnostavasti ja koskettavasti. Yhdenkin ihmisen tarina voi kertoa jotain suurempaa yhteiskunnasta ja tarjota samassa tilanteessa oleville vertaistukea. Luottamuksellisen olon haastateltavalle voi luoda silloin, kun paljastaa itsestäänkin jotain keskustelussa. Minulle voi olla helpompi puhua esimerkiksi vanhemman itsemurhasta, kun kerron, että minunkin isäni tappoi itsensä. Tällaisissa kohtaamisissa oppii aina jotain omastakin ihmisyydestä – se motivoi.” ●

www.kosmos.fi

KULINAARISTA KULTTUURIA VUODESTA 1924

Karoliina Knuuti on helsinkiläinen feature-juttuihin erikoistunut toimittaja ja Maailman Kuvalehden toimitussihteeri. Hän toimii myös vapaana toimittajana ja esimerkiksi lääketiedettä yleistajuistavan Vastalääke-sivuston editorina.

MITÄ TAPAHTUISI, JOS OIKEASTI PÄÄTTÄISIMME POISTAA MAAILMASTA KÖYHYDEN?

Kehitysyhteistyön isoja kysymyksiä ruotiva juttu havahdutti toimittaja Karoliina Knuutin näkemään tekopyhyyttä sekä maailmanpelastuspuheessa että omissa arjen valinnoissaan.

TEKSTI KAROLIINA KNUUTI KUVA MIKA NISKANEN

Kaikki alkoi periaatteesta. Muutama vuosi sitten päätimme *Maailman Kuvalehden* toimituksessa, että koska emme ole riippuvaisia mainosrahoista tai nopeista klikeistä, meidän kannattaa panostaa pitkiin, hitaasti ja huolella tehtyihin juttuihin.

Olin jo ennestään erikoistunut featureen, joten päätimme, että otan koppia tällaisten juttujen tuottamisesta ja toimittamisesta.

Ensimmäinen päätöksestä syntynyt juttu oli yhdessä **Mika Niskas**en kanssa toimittamani teksti kulutuksen hiilipäästöistä. Se oli todella luettu ja voitti Kehitysjournalismin palkinnon, joten hidas journalismi vakiintui osaksi työnkuvaani.

Maailman Kuvalehteä kustantaa kehitysjärjestöjen kattojärjestö Fingo. Lehti on kuitenkin kustantajastaan riippumaton. Toimituksessa olemme

linjanneet, että läheisyys järjestömaailmaan merkitsee pikemminkin sitä, että juuri meillä on riittävää perehtyneisyyttä ja sävyn tajua käsitellä kehitysyhteistyökysymyksiä myös kriittisesti.

TARINA *Kehitysapua köyhiltä rikkaille* -jutun synnystä voisi alkaa elokuusta 2022. Istuin lounaalla Fingon asiantuntijan **Mika Väli**alon kanssa. Emme tunteet juurikaan, mutta tiesin, että Väliälolla on runsaasti kokemusta kehitysyhteistyöstä. Vedin itsekin vuosia palestiinalaisalueilla toimittajien koulutus-hanketta. Vertailimme kokemuksiamme ”kentältä”.

Itse kerroin, kuinka Länsirannalla oli hetkittäin mahdotonta välttää näkemästä, että miehitetylle alueelle ohjatut kehitysyhteistyövarat eivät koskaan voisi ratkaista itse konfliktia. Kehitysyhteistyö turvaa tietysti tehokkaasti töitä, osaamista ja elämisen

ehtoja palestiinalaisille, ja se on sen tehtäväkin. Mutta tämä ei ole välttämättä yksiselitteisesti hyvä asia: kansainvälisten sopimusten mukaan miehittäjävaltion pitäisi aina itse huolehtia miehitetyn alueen ihmisten perustarpeista. Kuka siis hyöttyy?

Asia on aivan liian mutkikas selitettäväksi tässä. Välitalo sai kuitenkin keloistani kiinni ja vinkkasi **Jason Hickelin** kirjan *The Divide – A Brief Guide to Global Inequality and its Solutions*. Teoksesta tuli juttuni tärkein lähde. Se kysyy kysymyksiä, jotka olivat vaivanneet omaa mieltäni vuosia: Pyrimmekö muuttamaan kehitysavulla maailmaa? Vai puuhas-temmekö ”kehityksen” parissa, koska juurisyihin pureutuvat poliittiset ratkaisut ovat meille itsellemme epämieluisampia? Hyöttyykö joku siitä, että asiat eivät oikeasti muutu?

Kohkasin asiasta toimituksessa, kunnes syyskuun loppuun mennessä olimme luoneet raamit kehitys-yhteistyökentän ”eksistentiaalisia” kysymyksiä penkonalle trilogialle. Helmikuussa 2023 julkaistu juttuni *Kehitysapua köyhiltä rikkaille* on tämän trilogian ensimmäinen osa.

LOKAKUUSSA 2022 jutullani oli työotsikko. Muuten aineisto oli levällään ja suurimman osan aikaa tein ihan muita asioita: työnsimme esimerkiksi printtejä painoon normaalitapaan.

Juttuni näkökulmaan ehti siksi vaikuttaa tietämättään myös toimittaja **Antti Kuronen**. Tein hänestä henkilökuvaa ja muistan, miten yllätyin, kun ruumiita nähnyt toimittaja kertoi, että maailman kauhuista häntä järkyttää eniten köyhyys. Hän sanoi, että tekisi mielellään juttuja vaikkapa siitä, miten ruokaa riittää kaikille, mutta konfliktit vievät hänen aikansa.

Kuuntelin häntä ja mietin, että hei, tuota minä voin tehdä. Minä voin käyttää aikani siihen, että kysyn asiantuntijoilta, miten köyhyys saadaan poistettua maailmasta.

Aloin ottaa yhteyttä sinne tänne köyhyyskysymyksineni.

Koska taustalla vaikutti ajatus trilogiasta, keskustelujen teemat heittelehtivät. Osa jututtamistani ihmisistä epäili melkoisesti, että olen haukannut

liian ison palan. Oikeiden haastateltavien löytäminen vei kauan myös siksi, että juttu vaati syvällistä asiantuntemusta sekä kehitysysteistä että taloudesta ja vielä lisäksi kykyä katsoa ”isoa kuvaa”.

EU:lla työskentelevä **David Korpela** osoittautui loistavaksi haastateltavaksi jutunteon alkuvaiheilla: hän oli huumorintajuinen, ei pelännyt ottaa kantaa ja uskalsi myös kyseenalaistaa näkökulmani heikkouksia. Sellainen on tervettä, jottei homma luisu siihen, että toimittaja alkaa vain etsiä vahvistuksia oletuksilleen.

Kaksi jutussa esiintynyttä taloustieteen tohtoria, **Ritva Reinikka** ja **Pertti Haaparanta**, löytyivät melko myöhäisessä vaiheessa sattumalta yhden ainoan tiedotteen pohjalta. Siinä kerrottiin heidän kummankin saaneen erään säätiön tiedepalkinnon elämäntyöstään. Luin palkintoperusteluja äimistyneenä siitä, mitä syliini oli pudonnut.

Vaikein päätös haastateltavien valinnassa koski Mika Välitaloa. Harkitsimme aina tarkkaan, kun haastattemme kustantajan edustajia. Tiesin kuitenkin, kuinka kirkasta ajattelua hänellä on jutun aiheesta, joten päätimme toimituksessa tehdä poikkeuksen.

Muuta materiaalia kaivoin esimerkiksi Hickelin kirjan lähdeluettelosta ja ulkoministeriön sivuilta. Myös haastattelemani asiantuntijat lähettivät minulle pitkiä linkkilistoja. Niistä pääsin kärryille heidän ajatteluunsa vaikuttaneista tutkimuksista. Myös vapaa-ajan äänikirjastoni täyttyi taloustiedettä ja kehityspolitiikkaa käsittelevistä tietokirjoista.

JUTUN kirjoitusvaiheeseen liittyi sattumalta äärimmäistä elämän ironiaa.

Tein kaikki haastattelut syksyllä Suomessa, mutta jouluhelmikuussa olin perheeni kanssa puolitoista kuukautta etätyössä Thaimaassa. Istuksin palmun alla vesimelonidrinkki kourassani, lueskelin raportteja vaurauden globaalista jakaantumisesta ja kirjoittelin tekstiäni kuin mikäkin oman elämäni siirto-maaisäntä.

Tunsin olevani räikeällä tavalla tekopyhä.

Helpotin syyllisyyttäni holtittomalla tippaamisella. Saatoin esimerkiksi piilotella paksuja setelitikkoja siivoojille ja ravintolapöytiin. Juuri näinhän me ihmiset usein toimimme: tartumme syöttiin pienistä teoista, kun huomaamme, että iso kuva on päin prinkkalaa.

Minulle on käynyt aiemminkin niin, että kun olen syvällä juttuprojektissa, koko tapani katsoa maailmaa nyrjähtää joksikin aikaa sijoiltaan. Onneksi rakenteita ruotivat jutut tuovat mukanaan myös lohdun

HELPOIN SYLLISYYTTÄNI HOLTITTOMALLA TIPPAAMISELLA.

KEHITYS- APUA KÖYHILTÄ RIKKAILLE

Kun laskee kansainvälisiä rahavirtoja, eteen nousee kysymys: kuka oikeasti rahoittaa ja kenen kehitystä?

Teksti: Katiina Knuuti
Kuvat: Siru Tirrosen

sanoman, sillä ne näyttävät, että tarvittavat ratkaisut ovat yksilöitä suurempia. Toivottavasti tämäkin.

JUTUSTA tuli aikamoinen järkäle.

Se kysyy myös yhdelle journalistiselle tekstille järkälemäisiä kysymyksiä: Miksi maailmaan on syntynyt jako rikkaan pohjoisen ja köyhän etelän välille? Miksi kehitysapua on ylipäättään alettu maksaa ja miksi se ei onnistu poistamaan maailmasta köyhyyttä? Ja ehkä tärkeimpänä: yritämmekö me edes toisiamme päästä köyhyydestä eroon?

Tiesin, että juttu oli saatu maaliin, kun sitaattien tarkistusvaiheessa viimeinenkin skeptikko totesi, että hieno juttuhan tästä tuli, eikä olisi uskonut. Se oli mahtava hetki.

Lopullisessa painetussa jutussa taisi olla noin 20 000 merkkiä plus kainalat. Graafikko **Siru Tirrosen** upeaan kuvitukseen tuli lähes pelkästään erilaisia infograafeja, joten juttu on myös aikamoinen datapläjäs.

Siksi minulle oli tärkeää pitää kieli helppona ja kansantajuisena. Tiedän esimerkiksi, että sana kehitysapu on kehitysyhteistyökentällä vanhentunut, kuten jokunen muukin jutussa käytetty termi, mutta pyrin käyttämään tavan kansan tuntemaa sanastoa.

Olen huolellinen editori muiden jutuille, mutta olen ani harvoin tyytyväinen omien juttujeni

kirjoitusasuun julkaisun jälkeen. Saatan kokea suoranaista julkaisuhäpeääkin. Niin kävi myös tämän jutun kohdalla.

Halusin silti jakaa sitä kaikkialla, sillä mielestäni kaikkien pitäisi kuulla, mitä nämä asiantuntijat kysymyksiini vastasivat.

Olen saanut jutusta paljon palautetta, pääasiassa positiivista. Jutun somejakojen alla käytiin toki värikkästä ajatustenvaihtoa.

Jostain syystä kehuja on sadellut etenkin toimittajilta. Twitterissä vastaan tuli myös twiitti, jossa jaettiin juttua saatesanoin ”parasta journalismia aikoihin”. Yksi palautteenantaja harmitteli, että näin ”tärkeä juttu” on julkaistu pienessä lehdessä.

Kehitysjärjestöiltä on tullut kahtalaista palautetta. Jotkut ovat olleet riemuissaan, että vihdoinkin joku avaa selkokielellä näitä rahavirtakysymyksiä. Toisaalta on tullut myös yhteydenottoja, joissa kysytään, miksi teemme tällaista journalismia vaalien alla, kun se ”sataa populistien lapaan”.

En itse osaa nähdä asiaa niin. En myöskään katso, että työnkuvaani journalistina kuuluisi kehitysyhteistyön puolustaminen.

Kuten juttukin tiettyssä mielessä toteaa, maailmanparannuksessa ei ole kyse meistä ”kehittäjistä” ja meidän tarpeistamme. Kyse on niistä ihmisistä, joita väitämme auttavamme. ●

Koomikko & konsultti

Ensimmäisille stand up -keikoilleen Ville Kormilainen kirjoitti vitsit pilkuntarkasti etukäteen. Satojen keikkojen myötä käsikirjoittaminen on alkanut tarkoittaa aiheiden tallentamista.

TEKSTI TIJU POHJOLAINEN KUVA JOHANNA ERJONSALO

Ensin viestintäkonsultti **Ville Kormilaisen** ystävä alkoi harrastaa stand up -komedian tekemistä.

Lajia, joka parhaimmillaan vaihtaa yleisön edessä samalla hetkellä syntyvältä, mutkattoman kepeältä viihteeltä. Lajia, jossa koomikko nousee yksin yleisön eteen.

Vuoden verran Kormilainen seurasi vierestä ystävänsä tekemisiä, mutta tahtoi lavalle itsekin.

– Kysyin frendiltä, kannattaisiko osallistua kurssille vai mennä esiintymään.

Ystävä suositteli kurssin käymistä.

– Niinpä nousin suoraan lavalle enkä mennyt kurssille koskaan.

Nuoresta lähtien Kormilaisella on ollut voimakas kiinnostus huumoriin ja sketseihin, vitseihin ja naurattamiseen.

– Olen lapsellinen kaveri, jota naurattaa kaikki pieruista lähtien.

Kotimaista stand upia Kormilainen on seurannut katsomosta käsin liki 2000-luvun alusta.

Valheellinen illuusio

Ensimmäinen oma esiintyminen kalliolisessa On the Rocksissa jännitti, mutta sujui hienosti.

Etukäteisvalmisteluja aloittelevalta koomikolta oli tehnyt puolisen toista kuukautta.

– Ensimmäinen keikka meni liian hyvin. Olin kutsunut yleisöön tuttuja. Tietysti kaverit ovat esiintyjän puolella, ja se loi minulle valheellisen illuusion, Kormilainen kertoo.

– Kun toinenkin keikka sujui kivasti, ajattelin, että minähän osaan tämän homman, ja kirjoitin kokonaan uuden keikkasetin. Kolmas keikka oli katastrofi.

Sillä hyvin sujuneella ensimmäisellä keikalla tammikuussa 2018 ranteessa lymyillyt sykemittari näytti lukemaa 175. Se vastaa todella kovaa urheilusuoritusta. Kokemus on tuonut varmuutta.

– Nykyään syke ei nouse yhtä

korkealle, mutta vähän pitää jännittää ennen lavalle nousemista. Koskaan kun ei tiedä, minkälainen yleisö salissa odottaa ja millä tuulella se on.

Humalluttava tunne

Kun Kormilainen esittäytyy uudelle ihmiselle, hän käyttää itseltään yleensä titteliä ”konsultti”.

– Se on niin epäkiinnostava ammattinimeke, että yleensä keskustelu siirtyy nopeasti muihin uumiin.

On myös tilanteita, joissa Kormilainen esittäytyy komedian puoliammattilaisiksi.

– Vaikkei ammattilaisuus tuloissa näykään, se kertoo suhtautumisestani lajiin.

Kormilainen on viestintäkonsultti, joka tunnetaan myös journalistina, tuottajana, päätoimittajana, yrittäjänä, liiketoiminnan vetäjänä, somepersoonana, asiakasjohtajana, valmentajana, tietokirjailijana ja nyt viestintätoimisto Kaiun liiketoimintaohjajana. Mikä ihme saa hänet nousemaan liki kerran viikossa lavalle kohtaamaan aina uuden yleisön?

– Elämässä on kiva tehdä monenlaisia asioita, Kormilainen hymähtää.

– Ilon tuottaminen on siistiä.

Heti ensimmäisen keikkansa jälkeen Kormilainen tiesi tahtovansa tehdä lisää komediaa.

– Kokemus on humalluttava, kun uusi yleisö puhkeaa nauruun ensimmäisen kerran.

Huumoria keski-ikäisyydestä

Kormilaisen mukaan koomikkona kehittyä ainoastaan nousemalla lavalle ja nousemalla sinne usein.

– Mikäli tekee keikan kuukaudessa, ei ole parin vuoden päästä hyvä. Tämä laji vaatii paljon minuutteja alle.

Hyväksi koomikoksi taas kehityä, jos on valmis näkemään runsaasti vaivaa.

– Jos tekee duunia, kirjoittaa paljon ja hyväksyy sen, että näkee itsensä hetkittäin aivan paskana, voi kehittyä loistavaksikin koomikoksi.

Esiintymiskertojensa määrän seuraamisen koomikko Kormilainen lopetti neljänsadan keikan jälkeen.

Viidessä vuodessa on muuttunut myös tekemisen tapa.

– Ennen laadin vitsit sanatar-kasti paperille. Nykyään minulla ei juurikaan ole näyttää kirjoitettuja vitsejä. Menen lavalle aihoiden kanssa ja annan miettimieni juttujen kirjoittautua lavalla.

Juttuaihioiden kanssa Kormilainen kuulostelee ja tunnustelee yleisön reaktioita.

– Stand upia ei olisi ilman yleisöä. Voin kirjoittaa vaikka kuinka mainion vitsin, mutta ainoastaan yleisö määrittelee, onko juttu hauska vai ei.

Aiheet ovat siistiytyneet alun kikkelitvitseistä kohti omaa keski-ikäisyyttä.

– Lavalla pyrin nauramaan ennemminkin itselleni kuin muille.

Ville Kormilainen tarkastelee miltei kaikkia eteen tulevia tilanteita miettien, onko niissä jotain hauskaa, saisiko niistä lavalle toimivan jutun.

– Minulle on muovautunut koomikon aivot.

Sillä, mikä on koomikon tausta, ei ole hänen mielestään juurikaan väliä.

Kormilaiselle kirjoittaminen on aina ollut tapa ilmaista itseä. Stand upia hän kertoo ”kirjoittavansa” ennemminkin tallentamalla ja kuuntelemalla omat keikkansa.

– Stand upin tekeminen on avannut omaa luovan kirjoittamisen patoa. On tyystin toisenlaista kirjoittaa lehtijuttu tai kirja kuin yleisön edessä toimiva hauska juttu, hän sanoo.

– Parastahan tässä on saada ihmiset nauramaan. ●

HSJ järjestää stand up -kurssin 30.8.–11.10.

* . CX61 *

HUOPAAJA

OSA 16: *Nyt on taas aika säästää!*

KURKISTUS **4Q-MEDIAN** PÄÄTYTALON REFORMIRYHMÄN KOKOUKSEEN AUTTAA TAJUAMAAN SEN, MITEN VOITTOJENKIN KESKELLÄ YHTIÖN HALLITUS YMMÄRTÄÄ SÄÄSTÄMISEN TÄRKEYDEN.

Hyvät hallituksen jäsenet, **laatujournalismi** on luksuspalvelu, johon meillä ei ole varaa!

"Kyllä,
toimitusjohtaja
on tässä aivan oikeassa.
Onko muilla pragmaattisia
ehdotuksia **säästökohteista**?"

"Herra puheenjohtaja,
ehdotan, että jatkossa
toimitukset määrätään
leikkaamaan **maahanmuutto-**
myönteisistä artikkeleista."

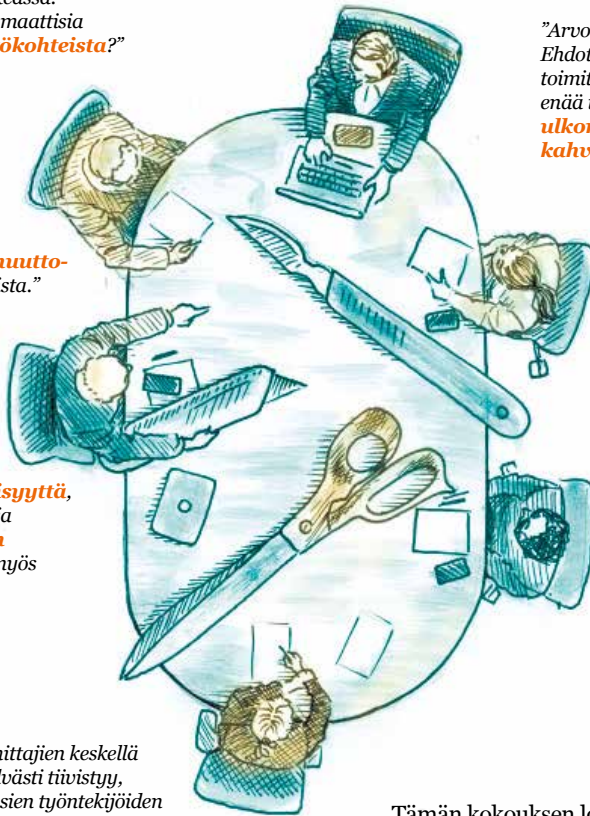
"Niin, ja **EU-myönteisyyttä**,
ilmastohössötystä ja
elintasopakolaisten
höösäämistä pitää myös
leikata sivuiltamme."

"Koska toimittajien keskellä
tyhmyys selvästi tiivistyy,
pitäisikö uusien työntekijöiden
palkkaaminen jäädyyttää?
Niin, ja olisiko kulujakin säästäviä
etätöitä lisättävä, jotta turha
kanssakäyminen toimituksien
käytävillä vähenisi?"

"Arvon puheenjohtaja,
Ehdotan, ettei
toimituspalaverissa
enää tarjota
ulkomaalaista
kahvia."

"Toimittajat päästävät
liikaa kaiken karvaisia
maailmanhalaajia
ääneen aviiseissamme.
Voisiko toimittajien
vasemmistotaustoja tutkia?"

"Pitäisikö kolumneja ja
analyysseja vähentää?
Ne nimittäin tarjoavat
helposti **vaarallisia**
ajatuksia yleisölle."

Tämän kokouksen lopuksi 4Q Median hallitus päätti puuttua jatkossa hanakasti journalistisiin sisältöihin, koska toimituksilla ei ole kykyä tehdä oikeamielistä journalismia. Työnantajien, omistajien ja nettomaksajien näkemykset jäävät jatkuvasti pimentoon tai ne esitetään piikikkäästi punavihersävyisissä kolumneissa. "Taistelua sosialismia vastaan on jatkettava", kuten puheenjohtaja lopuksi totesi.